Bank Spółdzielczy w Grębocinie
Spółdzielcza Grupa Bankowa

Informacja
z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału
Banku Spółdzielczego w Grębocinie
według stanu na dzień 31 grudnia 2018r.

Grębocin, czerwiec 2019

Informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Grębocinie wg stanu na 31-12-2018r.

Informację niniejszą sporządzono na podstawie procedury **„Zasady polityki informacyjnej w Banku Spółdzielczym w Grębocinie"** wprowadzonej Uchwałą Zarządu nr 4/32/Z/2018 z dnia 24-05-2018r., zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej nr 68/RN/2018 z dnia 04-06-2018r.
Podstawę prawną stanowią:

1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26-06-2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR);
2) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26-06- 2013r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (CRD IV;
3) Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji;
4) Ustawa Prawo bankowe;
5) uchwała KNF w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (wraz z późniejszymi zmianami);
6) wytyczne EUNB w zakresie ujawniania informacji o aktywach obciążonych i wolnych od obciążeń z 27 czerwca 2014r. EBA/GL/2014/03;
7) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 2015/1555 z dnia 28 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujawniania informacji na temat przestrzegania przez instytucje wymogu w zakresie bufora antycyklicznego, zgodnie z art. 440 CRR;
8) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/200 z dnia 15 lutego 2016r. ustanawiające standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji.

I. Informacje ogólne

Bank Spółdzielczy w Grębocinie ul. Lubicka 2, zarejestrowany jest w Sądzie Rejonowym w Toruniu VII Wydział Gospodarczy pod nr KRS 0000104388, nr NIP 879-016-99-37, nr Regon 000495303. Zrzeszony jest w SGB-Bank S.A. w Poznaniu, od 23-11-2015r jest uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB zapewniającego bezpieczeństwo i stabilne podstawy rozwoju.
W 2018 roku **BS w Grębocinie** prowadził działalność poprzez:

- Centralę w Grębocinie, Filię w Grębocinie, ,Filię w Lubiczu Górnym, Filię w Obrowie, Filię Ciechocinie, Filię w Złotorii, Filię w Toruniu Filię w Lubiczu Dolnym, Filię w Dobrzejewicach, oraz za pośrednictwem bankowości internetowej.

Stosownie do regulacji **„Zasady polityki informacyjnej (...)"** Bank przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym, dotyczące adekwatności kapitałowej oraz pozostałe informacje podlegające ogłaszaniu wg stanu na dzień **31-12-2018 roku,** nie później niż w terminie 15 dni od zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego przez organ do tego zobowiązany – Zebranie Przedstawicieli Banku Spółdzielczego w Grębocinie, które odbyło się dnia **27 maja 2019r**.

Informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Grębocinie wg stanu na 31-12-2018r.

Bank Spółdzielczy w Grębocinie na dzień 31-12-2018r. nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

1.1 Bank ujawnia informacje z zakresu:

1) określenia podmiotów, których dotyczą ujawnienia;
2) celów i strategii zarządzania;
3) funduszy własnych;
4) wymogów kapitałowych, w tym wymogu dotyczącego bufora antycyklicznego;
5) korekt z tytułu ryzyka kredytowego;
6) korzystania z ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI);
7) ryzyka walutowego;
8) ryzyka operacyjnego;
9) ekspozycji kapitałowych;
10) ryzyka stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego;
11) polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze;
12) ryzyka płynności i pozycji płynnościowej;
13) informacji o spełnianiu przez Członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art. 22aa. Ustawy Prawo bankowe;
14) dźwigni finansowej;
15) systemu kontroli wewnętrznej;
16) aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń.

II. Cele i strategie zarządzania ryzykiem

2.1 Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawarte są w procedurze **Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Grębocinie** oraz **w Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Grębocinie,** w ramach których określono:

1) strukturę organizacyjną w zakresie zarządzania ryzykiem, podział zadań na trzy poziomy zarządzania;
2) zadania organów Banku, komitetów, jednostek organizacyjnych i poszczególnych osób w procesie zarządzania ryzykiem;
3) schemat procedur odnoszących się do zarządzania ryzykiem w Banku;
4) ogólne zasady identyfikacji, pomiaru lub szacowania ryzyka, w tym zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych;
5) ogólne zasady monitorowania i kontroli ryzyka;
6) organizację systemu informacji zarządczej;
7) cele strategiczne w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka w Banku i ogólnie sposób ich realizacji;
8) generalną skłonność do podejmowania przez Bank ryzyka – apetyt na ryzyko

Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, w związku z tym system zarządzania ryzykiem w Banku uwzględnia zapisy Umowy Systemu Ochrony SGB, przepisy wewnętrzne wydawane przez Spółdzielnię, w szczególności: dotyczy to procedur w obszarze zarządzania ryzykiem, przyjętych w Systemie limitów, stosowania działań ograniczających ryzyko wskazanych przez Spółdzielnię w procesach prewencji.

Bank zarządza ryzykiem w sposób zapobiegający powstaniu w Banku zagrożenia utraty płynności lub wypłacalności, a tym samym wystąpienia zagrożenia upadłości.

Bank w toku normalnie prowadzonej działalności nie zakłada udzielenia pomocy z Funduszu Pomocowego jako zabezpieczenia ryzyka.

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych, ostrożnościowe podejmowanie ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej, wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem.

Bank zarządza rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka, opracowywanymi w oparciu o wytyczne Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB.

Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:

- procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
- identyfikacja, pomiar i monitorowanie;
- system limitów ograniczających ryzyko;
- system informacji zarządczej;
- odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.

Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, zaliczane są:

- ryzyko kredytowe;
- ryzyko operacyjne;
- ryzyko walutowe;
- ryzyko koncentracji;
- ryzyko płynności;
- ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym;
- ryzyko kapitałowe;
- ryzyko braku zgodności.

Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych lub częściej, gdy zajdzie taka potrzeba, aby dostosować je aktualnych przepisów prawa, zmian skali lub rodzaju działalności, zmian organizacyjnych, zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne w wyniku przeprowadzonej kontroli.

2.2 Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
2) na drugi poziom składa się:

a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (zwane dalej „zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie...");
b) działalność komórki do spraw zgodności;
3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

Zgodnie z obowiązującą w Banku struktura organizacyjną:

w ramach poziomu pierwszego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
a) komórka finansowo-księgowa i sprawozdawczości,
b) komórka obsługi klienta,
c) komórka ds. kredytowych,
d) filie,
e) komórka obsługi informatycznej;

w ramach poziomu drugiego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
a) komórka monitoringu,
b) komórka analiz i ryzyk bankowych,
c) stanowisko ds. wierzytelności trudnych i ryzyka bankowego.

Funkcjonuje także stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej.

Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, wykonują zadania związane z identyfikacją, pomiarem lub szacowaniem, kontrolą, monitorowaniem oraz sprawozdawaniem każdego istotnego ryzyka.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym:
1) zatwierdza, określony przez Zarząd, akceptowalny ogólny poziomu ryzyka oraz monitoruje jego przestrzeganie;
2) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd, strategię działania Banku oraz nadzoruje jej przestrzeganie;
3) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz monitoruje jej przestrzeganie;
4) sprawuje nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem; nadzoruje ich przestrzeganie;
5) wybiera członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
6) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem;
7) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, o których mowa w § 8, w tym w szczególności w ramach przypisanych im obowiązków na pierwszym poziomie i drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w lit. a);
8) określa zasady raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;
9) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka;
10) corocznie ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarzadzania ryzykiem.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójnego ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem, w tym:

1) określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka;
2) opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem;
3) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnienie wdrożenia planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur; monitoruje ich przestrzeganie;
4) zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie;
5) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
6) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku;
7) ustanawia odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej; ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;
8) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;

ponadto:

9) zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków, przy czym nadzór nad ryzykami przypisany jest Prezesowi Zarządu.

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku.

Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w niniejszej strategii oraz zgodnie z regulaminem organizacyjnym Banku.

Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne procedury.

Zgodnie z Umową Systemu Ochrony SGB Bank stosuje regulacje wzorcowe opracowane przez Spółdzielnię po ich dostosowaniu do swojej wielkości, zakresu i specyfiki działania.

Wszyscy pracownicy Banku są zobowiązani do znajomości procedur w zakresie w jakim procedura dotyczy realizowanych przez nich zadań; za przekazywanie procedur do odpowiednich pracowników Banku odpowiada komórka ds. zgodności.

2.3 Cele strategiczne oraz polityki w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka:

2.3.1 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe, w tym koncentracji.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:

1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój portfela kredytowego oraz dążenie do zmniejszania poziomu kredytów zagrożonych;
2) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem (wg. wartości bilansowej brutto) na poziomie nie wyższym od 6%;
3) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi i odpisami na odsetki należności zagrożonych[1] od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33%;
4) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym;
4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym;
5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 80% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania;
6) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku.

W celu określenia akceptowalnego poziomu wpływu wyników testów na ryzyko Banku, Bank wprowadził limit obciążenia funduszy własnych banku łącznym wynikiem wewnętrznych testów warunków skrajnych z ryzyka kredytowego, EKZH, koncentracji oraz DEK.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
2) bezwzględne przestrzeganie limitów dużych ekspozycji określonych w CRR;
3) budowę, weryfikacje i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem koncentracji.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji na pojedyncze branże;
2) ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 190% uznanego kapitału;
3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

[1]Według wartości bilansowej brutto z wyłączeniem odsetek.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 7% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 85% ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DtI) nie przekracza:

Warunki			***Maksymalny poziom DtI***
dochód netto wnioskodawcy *PWP – przeciętne rodzenie w sektorze przedsiębiorstw*	***okres kredytowania***	***miejsce zamieszkania*** *- wieś* *- miasto*	
dochód ≤ PWP	okres ≤ 20 lat	wieś	*50%*
		miasto	*50%*
	okres > 20 lat	wieś	*50%*
		miasto	*45%*
dochód > PWP	okres ≤ 20 lat	wieś	*65%*
		miasto	*65%*
	okres > 20 lat	wieś	*65%*
		miasto	*60%*

2) stosowanie limitów LtV na maksymalnym poziomie:
   a) 80% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych,
   b) 90% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP
   c) 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej;
   d) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP;

e) wskaźniki wymienione w lit. a-d ulegają obniżeniu o 5 p.p. jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 20 lat; zapis stosowany od dnia 01-01-2017r.

3) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości mieszkalnych i nieruchomości rolniczych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 30 lat,
4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
   a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;
   b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 15% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:

1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 3 % całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych.
4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 5,50 % ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 7 lat;
2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom, w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DtI) nie przekracza:
   a) 50% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw,
   b) 65% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

2.3.2 Ryzyko operacyjne

Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:

1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
2) racjonalizację kosztów;
3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
4) automatyzacje procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:

1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających się warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

2.3.3 Ryzyko walutowe

Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:

1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego;
3) minimalizowanie ryzyka walutowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;
2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
3) utrzymywanie poziomu aktywów płynnych w walutach obcych które zaspokoją wypływy netto w danej walucie obcej;
4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

2.3.4 Ryzyko płynności

Bank zarządza ryzykiem płynności w oparciu o wewnętrzne procedury zarządzania ryzykiem płynności, wprowadzane i aktualizowane stosownymi Uchwałami Zarządu Banku.

Cele strategiczne w zarządzaniu płynnością obejmują:

1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji,

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia" wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności).
2) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3;
3) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
4) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
5) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy;
6) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów[2] powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony;
7) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu[3] na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów[4] nad skumulowanymi pasywami[5] w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku[6];
8) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności[7] (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym;
9) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów;
10) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
11) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

2.3.5 Ryzyko stopy procentowej

Bank zarządza ryzykiem stopy procentowej w oparciu o wewnętrzne procedury zarządzania ryzykiem stopy procentowej, wprowadzane i aktualizowane stosownymi Uchwałami Zarządu Banku.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych,
2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

---

[2] Wartość kredytów obliczona jako: kwota nominalna kapitału kredytu (dla kredytów w rachunkach bieżących jest to kwota wykorzystanego kapitału) minus nierozliczona prowizja minus rezerwa celowa

[3] Wyznaczonej w oparciu o zestawienie luki płynności, o którym mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

[4] Wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi otrzymanymi.

[5] Wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi udzielonymi.

[6] Kumulując aktywa i pasywa począwszy od ostatniego przedziału.

[7] O której mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 1 % sumy bilansowej;
3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez
   a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) – zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
   b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
4) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

2.3.6 Ryzyko kapitałowe

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kapitałowego obejmują:

1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka-przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie: w 2018 – 13,875%, od 2019 –14,5%.
4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie: w 2018 – 10,875%, od 2019 – 11,5%;
5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie: współczynnik kapitału podstawowego Tier I: w 2018 – 9,375%, od 2019 – 10%;
6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 81%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 9 %;
7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał zapasowy stanowił 96 % funduszy Tier I;
8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5 % funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni;
9) przekazywanie na fundusze własne minimum 95 % nadwyżki bilansowej;
10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku;
11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5.
12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego;
13) utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji w wysokości równej co najmniej poziomowi MREL.

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej Bank klasyfikuje do ryzyk nieistotnych; zarządzanie tym rodzajem ryzyka odbywa się w ramach ryzyka kapitałowego.

Bank mierzy ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej poprzez obliczanie, wskaźnika dźwigni finansowej liczonego jako wyrażony w procentach udział kapitału Tier I w aktywach według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych, przy czym:

a) w aktywach według wartości bilansowej Bank nie uwzględnia pozycji pomniejszających kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, w szczególności: wartości niematerialne i prawne w części pomniejszającej kapitał podstawowy, udziały kapitałowe w części pomniejszającej kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, aktywa z tytułu podatku odroczonego oparte na przyszłej rentowności w części pomniejszającej kapitał podstawowy Tier I,
b) wartość ekspozycji kredytowej Bank oblicza z uwzględnieniem pomniejszeń o wszystkie utworzone rezerwy celowe i odpisy aktualizujące odnoszące się do odsetek, w związku z tym wartość utworzonych rezerw celowych i odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek, których skutek nie został odzwierciedlony w funduszach własnych Banku pomniejsza kapitał podstawowy Tier I;
c) wartość ekspozycji pozabilansowych jest wyliczana: od wartości nominalnej (bez uwzględniania korekt z tytułu rezerw celowych i odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek) z uwzględnieniem współczynników konwersji z zastrzeżeniem dolnego limitu 10%.

Bank ustala limit wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie minimum 5%.
Wskaźnik dźwigni finansowej obliczany jest przez Komórkę finansowo-księgową i sprawozdawczości a monitorowany przez Członka Zarządu ds. finansowych w okresach kwartalnych; stanowi element informacji zarządczej na posiedzenie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

2.3.7. Ryzyko braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie ryzyka braku zgodności jest:

1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi ;
2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
3) dążenie i dbałość o:
   a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
   b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
   c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
   d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
4) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.

2.4 Zakres i charakter systemów raportowania i pomiaru ryzyka

2.4.1 Ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji

Raporty z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji pozwalają Bankowi na:

1) ocenę profilu ryzyka kredytowego;
2) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;

2.4.2 Ryzyko operacyjne

Raporty z zakresu ryzyka operacyjnego pozwalają Bankowi na:

1) ocenę profilu ryzyka operacyjnego;
2) monitorowanie z odpowiedna częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
3) kontrolę realizacji celów strategicznych;
4) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
5) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczenia ryzyka.

2.4.3 Ryzyko walutowe

Raporty z zakresu ryzyka walutowego zawiera m.in. dane na temat:

1) struktury bilansu Banku z punktu widzenia narażenia na ryzyko walutowe;
2) wielkości pozycji walutowych;
3) wpływu zmian kursów walutowych na wynik finansowy Banku;
4) analizy wskaźników;
5) wyników testów warunków skrajnych;
6) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka walutowego pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka walutowego;
3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

2.4.4 Ryzyko płynności

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

1) struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów;
2) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
3) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności;
4) poziomu aktywów nieobciążonych;
5) analizy wskaźników płynności;
6) ryzyka związanego z płynnością długoterminową;
7) wyników testów warunków skrajnych;
8) stopnia przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

2.4.5 Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka stopy procentowej zawiera m.in. dane na temat:

1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko stopy procentowej;
2) stopnia niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na ryzyko stopy procentowej w podziale na poszczególne stopy referencyjne;
3) poziomu ryzyka przeszacowania;
4) poziomu ryzyka bazowego;
5) analizy wskaźników;
6) powiązań z innymi rodzajami ryzyka;
7) wyników testów warunków skrajnych;
8) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka stopy procentowej;
3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

2.4.6 Ryzyko kapitałowe

Raporty z zakresu adekwatności kapitałowej pozwalają kierownictwu Banku na dostęp do aktualnych, pełnych i rzetelnych informacji dotyczących ryzyka kapitałowego, tym samym umożliwiają kontrolę i ocenę stopnia realizacji przyjętej strategii w omawianym zakresie.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu adekwatności kapitałowej w okresach kwartalnych, natomiast Rada Nadzorcza w okresach półrocznych; w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kapitałowego raporty mogą być opracowywane częściej.

System informacji zarządczej dostarcza informacji na temat:

1) poziomu, struktury i zmian w funduszach własnych;
2) poziomu uznanego kapitału
3) poziomu i zmian współczynników kapitałowych, w tym struktury i zmian w aktywach ważonych ryzykiem;
4) poziomu i struktury kapitału wewnętrznego;
5) wyników testów warunków skrajnych;
6) realizacji przyjętych limitów alokacji;
7) realizacji planu kapitałowego.

2.4.7 Ryzyko braku zgodności

Raporty z zakresu ryzyka braku zgodności dotyczą:

1) prawidłowości wdrażania regulacji wewnętrznych;
2) ich dostosowania do obowiązujących przepisów prawa i standardów;
3) oceny skutków naruszeń compliance.

Sprawozdania z ryzyka braku zgodności pozwalają Bankowi na ocenę ryzyka braku zgodności, dostarczają informacji o zmianie profilu ryzyka, zawierają podsumowanie wszystkich naruszeń compliance oraz propozycję rekomendowanych środków naprawczych.

2.5 Strategia w zakresie zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka oraz strategii i procesów monitorowania stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i czynników łagodzących ryzyko

Bank dokonuje identyfikacji i pomiaru ryzyka w oparciu o przyjęte procedury zarządzania poszczególnymi ryzykami, które dostosowane są do profilu, skali i złożoności podejmowanego ryzyka.
Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania.
Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB,
Bank określa wysokość limitów (w zależności od rodzaju ryzyka lub charakteru limitu) w oparciu o następujące przesłanki:

a) analizę historyczną stopnia wykorzystania limitu;
b) apetyt na ryzyko zatwierdzony przez Radę Nadzorczą;
c) analizę wpływu zrealizowania się limitu w maksymalnej wysokości na sytuację finansową Banku;
d) wysokość ryzyka, którym jest obciążona pozycja objęta limitem;
e) wyniki testów warunków skrajnych;

Z zachowaniem limitów określonych w rozporządzeniu CRR, ustawie Prawo bankowe oraz limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę ich działalności.
W przypadku przekroczenia obowiązujących limitów sporządzana jest stosowna analiza, której celem jest określenie stopnia przekroczenia limitów, sytuacje która spowodowała to przekroczenie oraz sposób postępowania w celu zapobiegania przekroczeniom limitów w przyszłości. Szczegółowe zapisy dotyczące przekroczeń limitów, w tym ewentualnej akceptacji przekroczeń, znajdują się w procedurach wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem. Bank może określić limity dla których przekroczenie jest niedopuszczalne.

2.6 Oświadczenia Zarządu:

2.6.1 oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem, dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku stanowi **zał. Nr 1**;

2.6.2 oświadczenie na temat ogólnego profilu ryzyka Banku stanowi **zał. Nr 2** do informacji.

III. Informacje w zakresie zasad zarządzania

3.1 Członkowie Zarządu Banku Spółdzielczego w Grębocinie nie zajmują stanowisk dyrektorskich.

3.2 Polityka rekrutacji oraz strategia w odniesieniu do wyboru członków organu zarządzającego:

1) Bank uwzględniając przepisy art. 30 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, Rekomendacji M Komisji Nadzoru Finansowego oraz *Wytycznych* Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA/GL/2012/06 z 22 listopada 2012 r.) w sprawie oceny kwalifikacji członków organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje oraz Statutu Banku, dokonuje oceny kwalifikacji członków Zarządu a także Zarządu, działającego jako organ kolegialny.
2) Ocena indywidualna dokonywana jest w odniesieniu do każdego członka Zarządu z osobna. Ocena kolegialna dokonywana jest w stosunku do całego składu osobowego Zarządu Banku.
3) Celem oceny jest stwierdzenie czy członkowie Zarządu dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, w tym prowadzenia działalności Banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji zarządzania ryzykiem oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku.
4) Ocenie podlega również Zarząd jako organ kolegialny, w celu stwierdzenia iż posiada on odpowiednie doświadczenie praktyczne do zarządzania Bankiem.
5) Uwzględniając przepisy „Wytycznych (...)" j. w., Bank dokonuje oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej, działającej jako organ kolegialny.
6) Ocena indywidualna dokonywana jest w odniesieniu do każdego członka Rady Nadzorczej z osobna. Ocena kolegialna dokonywana jest w stosunku do całego składu osobowego Rady Nadzorczej;
7) Celem oceny jest stwierdzenie, czy członkowie RN są w stanie w sposób konstruktywny kwestionować podejmowane przez Zarząd decyzje oraz sprawować skuteczny nadzór, a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji czynności nadzorczych oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku.
8) Oceny członków Rady Nadzorczej dokonuje Zebranie Przedstawicieli poprzez podjęcie uchwały o pozytywnej ocenie następczej indywidualnej, uchwały o ocenie Rady Nadzorczej oraz uchwały o przyjęciu sprawozdania Rady Nadzorczej za poprzedni rok obrotowy.

3.3 W Banku nie utworzono oddzielnego komitetu ds. zarządzania ryzykiem.

3.4 Opis przepływu informacji na temat ryzyka kierowanych do organu zarządzającego.

Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony **system informacji zarządczej**.

1. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat:
   - rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
   - profilu ryzyka;
   - stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
   - wyników testów warunków skrajnych;

- skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

2. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.
3. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji.
4. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.
5. Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku *Instrukcja sporządzania informacji zarządczej(...)*; ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja; szczegółowy wykaz sprawozdań zarządczych określa odrębna regulacja.
6. W realizacji informacji zarządczej uczestniczą następujące organy statutowe i komórki organizacyjne Banku:
   a) Rada Nadzorcza,
   b) Zarząd,
   c) Główny Księgowy,
   d) Komórka analiz i ryzyk bankowych,
   e) Komórka finansowo-księgowa i sprawozdawczości,
   f) Stanowisko obsługi informatycznej,
   g) Komórka organizacyjno - administracyjna
   h) Stanowisko wierzytelności trudnych i ryzyka kredytowego.

Opracowane analizy dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka oraz adekwatności kapitałowej, przekazywane są Zarządowi według poniższych zasad:

1) w cyklach miesięcznych Zarząd otrzymuje analizę ryzyka płynności i walutowego w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczą ww. analizy,
2) w cyklach miesięcznych Zarząd otrzymuje analizę ryzyka kredytowego w terminie do 30 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy ww. analiza,
3) w cyklach kwartalnych Zarząd otrzymuje analizę ryzyka stopy procentowej w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy analiza,
4) w zakresie poziomu ryzyka kredytowego, ryzyka portfela DEK, ryzyka portfela EKZH oraz ryzyka koncentracji, analiza kwartalna zostaje przekazana w terminie do drugiego miesiąca następującego po upływie kwartału,
5) w zakresie ryzyka operacyjnego – analiza zostaje przekazana w terminie do drugiego miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza,
6) w zakresie ryzyka braku zgodności - analiza zostaje przekazana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej raz w roku w terminie do 25 stycznia,
7) w zakresie adekwatności kapitałowej informacja dla Zarządu przekazywana jest do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy,
8) w zakresie ogólnych informacji dla Rady Nadzorczej – informacja dotycząca ogólnej sytuacji Banku (za I i III kwartał),

9) raz w roku do końca grudnia – weryfikacja przyjętych procedur w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową, w tym limitów, testów warunków skrajnych, planów awaryjnych itp.

Zarząd, uwzględniając dane uzyskiwane od komórek organizacyjnych składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie w zakresie poziomu każdego rodzaju ryzyka występującego w Banku oraz adekwatności kapitałowej w cyklach:

1) półrocznych do dnia 25 dnia drugiego miesiąca po zakończeniu półrocza - skróconą informację na temat ogólnego poziomu ryzyka (analiza wskaźników ogólnego poziomu ryzyka) oraz sytuacji finansowej Banku,
2) co najmniej raz na pół roku do dnia 25 dnia drugiego miesiąca po zakończeniu półrocza – syntetyczną informację na temat realizacji strategii i polityk w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową,
3) półrocznych do dnia 25 dnia drugiego miesiąca po zakończeniu półrocza informacje dotyczące analizy ryzyka płynności, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego, kapitałowego,
4) kwartalnych do drugiego miesiąca następującego po upływie kwartału, w zakresie ryzyka kredytowego, w tym ryzyka portfeli DEK oraz EKZH, a także ryzyka koncentracji.

IV. Zakres stosowania wymogów CRR

Bank nie posiada podmiotów zależnych.

V. Fundusze własne

5.1 Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania, opartą na utrzymywaniu rozmiarów działalności obarczonej ryzykiem na poziomie adekwatnym do posiadanych funduszy własnych. Wysokość funduszy własnych (kapitał uznany) z dniem 01-01-2014r wyliczana jest zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26-06-2013r w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 26-06-2013r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi (CRD IV).

5.2 Bank wykazuje fundusz udziałowy w funduszach własnych według następujących zasad:

1) podstawą obliczeń jest kwota opłaconych udziałów według stanu na 28.06.2013r.;
2) Bank zalicza do funduszy własnych udziały opłacone po dacie 28.06.2013r. po uzyskaniu zgody KNF.

5.3 Fundusze własne w 100 % stanowiły kapitał Tier I.

5.4 Bank pomniejszył kapitał podstawowy Tier I o:

1) określoną wartość procentową wartości niematerialnych i prawnych wycenianych według wartości bilansowej (100% w 2018r.),

Ujawnienia dotyczące funduszy własnych w zł

Rodzaj składnika funduszy	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do CRR
Fundusze własne ogółem dla współczynnika wypłacalności	**24 996 575**	
Kapitał Tier 1	**24 996 575**	
Kapitał podstawowy CET1	**24 996 575**	
Fundusz udziałowy	322 200	Art. 483 ust. 1-3, art. 484-487
Kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	24 263 489	Art. 26 ust. 1 pkt. e
Skumulowane inne całkowite dochody (kapitał z aktualizacji wyceny)	88 675	Art. 26 ust.1
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	408 492	Art. 26 ust. 1 pkt. f
(-) Inne wartości niematerialne i prawne	-86 280	Art. 36 ust. 1 lit. b, Art. 37, art. 472 ust. 4
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier 1 (amortyzacja kapitału z aktualizacji wyceny ze znakiem (-))	-	
Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)-współczynnik kapitału podstawowego Tier I	24,20	Art. 92 ust. 2 lit. a), art.465
Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)-współczynnik kapitału Tier I	24,20	Art. 92 ust. 2 lit. b), art.465
Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)-łączny współczynnik kapitałowy	24,20	Art. 92 ust. 2 lit. c),

Wartość funduszy własnych w porównaniu do 31-12-2017r.uległa zwiększeniu o 1 760 429 zł, głównie poprzez zwiększenie funduszu zasobowego z tytułu podziału zysku za 2017r.

VI. Wymogi kapitałowe

6.1 kapitał wewnętrzny

1) Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego;
2) Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy;
3) Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe, i jeżeli jest to konieczne, to zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka;
4) Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych, o których mowa w ust. 3, oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego;
5) Sposób pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka oraz przekształcania miar ryzyka w wymogi kapitałowe zostały sprecyzowane w procedurach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w procedurze dotyczącej szacowania kapitału wewnętrznego.

Przy obliczaniu **dodatkowych wymogów kapitałowych** na poszczególne rodzaje ryzyka Bank przyjmuje następujące założenia:

Informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Grębocinie wg stanu na 31-12-2018r.

1) kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka będzie obliczany jako koszt lub utracony przychód (za wyjątkiem ryzyka koncentracji i ryzyka operacyjnego), który może się pojawić w wyniku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej;
2) koszt lub utracony przychód, o którym mowa w pkt 1, obliczany jest na podstawie testów warunków skrajnych, które Bank przeprowadza dla poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne;
3) część lub całość kwoty, o której mowa w pkt 2, Bank może zabezpieczyć z wyniku finansowego zaplanowanego na dany rok obrotowy;
4) poziom akceptowalnej straty lub utraconego przychodu (tzw. wskaźnik wrażliwości) Bank wyznacza (jako procent funduszy własnych) w oparciu o następujące przesłanki:
   a) wysokość planowanego wyniku finansowego na rok obrotowy, w którym aktualizowano zasady szacowania kapitału wewnętrznego,
   b) poziom współczynnika wypłacalności,
   c) plany kapitałowe;
5) dodatkowym wymogiem kapitałowym dla poszczególnych rodzajów ryzyka (za wyjątkiem ryzyka koncentracji i ryzyka operacyjnego) będzie kwota, o jaką koszt lub utracony przychód przekroczy akceptowalny poziom ryzyka, o którym mowa w pkt 4.

Raport z szacowania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Grębocinie wg stanu na 31-12-2018r. w tys. zł.

Rodzaj ryzyka	Wewnętrzny wymóg kapitałowy	Alokacja kapitału według wymagań dla Filaru I	**Alokacja dodatkowego kapitału wg wymagań dla Filaru II**
Ryzyko kredytowe	8 592	7 081	1 511
Ryzyko walutowe	62	0	62
Ryzyko operacyjne	1 183	1 183	0
Ryzyko koncentracji zaangażowań, w tym:	0	x	0
-koncentracji dużych zaangażowań	0	x	0
-koncentracji w ten sam sektor gospodarczy	0	x	0
-koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia	0	x	0
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	1 295	x	1 295
Ryzyko płynności	0	x	0
Ryzyko kapitałowe	0	x	0
Kapitał regulacyjny	**8 264**		
Kapitał wewnętrzny	**11 131**		
Współczynnik wypłacalności	**24,20**		
Wewnętrzny współczynnik wypłacalności	**17,97**		

- Alokacja funduszy na kapitał wewnętrzny **(Filar I i Filar II) wynosi 11 131 tys. zł.**
- Wyznaczony w Strategii zarządzania i planowania kapitałowego(...) limit na wewnętrzny współczynnik kapitałowy **(min.9%**) nie został przekroczony.

- Bank w swoim bilansie posiada kapitały w pełni wystarczające na pokrycie kapitału wewnętrznego, wyliczonego zgodnie z *„Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Grębocinie"*. Tenże kapitał wewnętrzny na dzień analizy stanowi **44,53% posiadanych funduszy własnych przy dostępnym limicie 81% FW.**

6.2 Ogólne zasady wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko

1. Za łączną kwotę ekspozycji na ryzyko Bank przyjmuje sumę łącznej kwoty ekspozycji na:
   1) ryzyko kredytowe, wyznaczanej według metody standardowej;
   2) ryzyko operacyjne, wyznaczanej według metody wskaźnika bazowego;
   3) ryzyko walutowe, wyznaczanej według metody de minimis.
2. Bank wyznacza łączną kwotę ekspozycji na ryzyko przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
3. Bank nie stosuje technik redukcji ryzyka kredytowego;
4. Bank wyznacza wartość ekspozycji z tytułu pozycji pozabilansowych tylko z tytułu warunkowych zobowiązań pozabilansowych;
5. Bank nie korzysta z ocen wiarygodności kredytowej uznanej zewnętrznej instytucji oceny wiarygodności kredytowej, z wyjątkiem ocen rządu polskiego niezbędnych dla potrzeb ustalenia wag ryzyka dla ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego oraz ekspozycji wobec instytucji.

6.3 Współczynnik wsparcia MŚP

Wartość aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małego lub średniego przedsiębiorcy, zaliczonych do ekspozycji wobec przedsiębiorstw, ekspozycji detalicznych lub ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (z wyłączeniem ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania), Bank dodatkowo mnoży przez współczynnik wsparcia równy 0,7619.

Klasy ekspozycji ważonych ryzykiem oraz 8% ekspozycji ważonej ryzykiem wg stanu na 31-12-2018r. przedstawiono w tabeli poniżej.

Lp.	Klasy ekspozycji	Wartość ekspozycji ważona ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP (w zł)	Wymóg kapitałowy stanowiący 8% ekspozycji (w zł)
1	Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	0
2	Ekspozycje wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych	2 195 150	175 612
3	Ekspozycje wobec sektora publicznego	4 995	400
4	Ekspozycje wobec instytucji	264	21
5	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	7 858 346	628 668
6	Ekspozycje detaliczne	30 095 267	2 407 621
7	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	39 906 957	3 192 556
8	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 886 309	150 905

9	Ekspozycje kapitałowe	1 872 562	149 805
10	inne ekspozycje	4 687 038	374 963
	Razem	**88 506 888**	**7 080 551**

VII. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta

Bank nie prowadzi działalności handlowej.

VIII. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego

8.1 Ekspozycje przeterminowane – ekspozycje, których przeterminowanie przekracza 90 dni a przeterminowana kwota w odniesieniu do ekspozycji detalicznych przekracza 500,00 zł, w przypadku pozostałych klas ekspozycji przeterminowana kwota przekracza 3.000,00 zł.

8.2 Należności z **rozpoznaną utratą wartości**, czyli ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do grupy "zagrożone".

8.3 Należności **bez utraty wartości,** to ekspozycje zaklasyfikowane do kategorii normalne i pod obserwacją.

8.4 Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
   a) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
   b) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele nie związane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
2) dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
   a) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
   b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych.

8.5 Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych i odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi klasyfikowanych do kategorii „normalne", „pod obserwacją", „poniżej standardu", „wątpliwe" lub „stracone", stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008r w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U.nr 235 poz. 1589) z późn. zmianami oraz zasady określone w procedurze wewnętrznej w sprawie tworzenia rezerw celowych.

8.6 Rodzaje należności zagrożonych:

8.6.1 Ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa

1) „wątpliwe" – obejmują:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa przekracza 1 rok i nie przekracza 2 lat,
   b) ekspozycje kredytowe o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności, dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji nie przekracza 1 roku;
2) „stracone" – obejmują:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa przekracza 2 lata,

b) ekspozycje kredytowe o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji przekracza 1 rok,
c) wszelkie ekspozycje kredytowe sporne.

8.6.2 Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów detalicznych

1) „stracone" – obejmują:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub rozpoczął zaspokajanie się z przedmiotów zabezpieczeń w innym trybie,
   c) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
   d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznane i których majątek nie został ujawniony.

8.6.3 Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych

1) „poniżej standardu" – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy;
2) „wątpliwe" – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy;
3) „stracone" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
   c) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
   d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznane i których majątek nie został ujawniony,
   e) ekspozycje kredytowe od klientów, którzy pozostają bez stałego źródła dochodu przez okres dłuższy niż 18 miesięcy.

8.6.4 Ekspozycje kredytowe wobec klientów prowadzących pełną sprawozdawczość z wyłączeniem ekspozycji kredytowych wobec jednostek samorządu terytorialnego

1) „poniżej standardu" – obejmują:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji, w tym zawsze, jeżeli klient ponosi stratę finansową, która stanowi nie więcej niż 25% jego kapitałów własnych, z wyłączeniem przypadków gdy:
      - jednocześnie spełnione są przynajmniej dwa z poniższych warunków:
        - dodatni wynik z działalności operacyjnej lub EBITDA,
        - poziom mierników ilościowych nie wskazuje na podwyższone ryzyko,
        - dodatni przepływy z działalności operacyjnej, które nie mają charakteru jednorazowego,
      - ekspozycja wynika z finansowania projektów inwestycyjnych prowadzonych w ramach powołanych do tego celu odrębnych spółek prawa handlowego – ocenę sytuacji

ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną struktury prawno-finansowej projektu inwestycyjnego, biorąc pod uwagę zawarte i obowiązujące umowy i wiążące oświadczenia minimalizujące poszczególne rodzaje ryzyka projektu, ze szczególnym uwzględnieniem założeń finansowych projektu, które stanowiły podstawę zaangażowania Banku z tytułu ekspozycji kredytowej, pod warunkiem, że ponoszone straty nie przekraczają poziomu założonego w projekcie, na podstawie którego oceniana była zdolność kredytowa dłużnika,

- ekspozycja wynika ze sfinansowania przedsięwzięcia inwestycyjnego mającego stanowić – po jego zrealizowaniu – podstawową i zasadniczą bazę działalności dłużnika, pod warunkiem, że ponoszone straty nie przekraczają poziomu założonego w projekcie, na podstawie którego oceniana była zdolność kredytowa dłużnika,
- ekspozycja kredytowa została udzielona na rozpoczęcie działalności i ponoszone straty były założone w biznes planie, na podstawie którego była oceniania zdolność kredytowa dłużnika,
- ponoszone straty mają charakter przejściowy i wynikają z sezonowości prowadzonej działalności,
- strata wynika z jednorazowego zdarzenia nadzwyczajnego, a jej wysokość nie stanowi zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji,

c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których poniższe przypadki oznaczają, że po stwierdzeniu ich wystąpieniu Bank zawsze dokona analizy, czy zaistniałe sytuacje stworzą zagrożenie dla terminowej obsługi zadłużenia; po dokonaniu analizy – Bank ocenia i podejmuje odpowiednią decyzję, czy należy ekspozycję przeklasyfikować,

- klient osiągnął roczny zysk tylko w wyniku jednorazowych operacji nie należących do podstawowej działalności klienta/dłużnika,
- klient w istotnym stopniu (powyżej 30%) nie realizuje założeń biznes planu, co może spowodować nieterminową spłatę kredytu,
- klient wykazuje ujemne przepływy z działalności operacyjne które nie mają charakteru jednorazowego, nie są uzasadnione cyklicznością prowadzonej działalności;

2) „wątpliwe" – obejmujących:

a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,

b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu, w tym zawsze, jeżeli klient ponosi stratę finansową, która stanowi ponad 25% i nie więcej niż 50% jego kapitałów własnych, po uwzględnieniu zapisów w tiretach z pkt 1 lit. b),

c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których:

- klient ponosi straty na wszystkich poziomach działalności (rachunku wyników), które nie mają charakteru jednorazowego lub nie są uzasadnione cyklicznością prowadzonej działalności,
- klient wykazuje ujemne przepływy z działalności operacyjnej oraz dodatnie z działalności inwestycyjnej;

d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 1) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa uległa znacznemu pogorszeniu;

3) „stracone" – obejmujących:

a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,

b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
c) ekspozycje kredytowe wobec klientów ponoszących stratę finansową, która stanowi ponad 50% ich kapitałów własnych, z wyłączeniem sytuacji gdy Bank w wyniku analizy, stwierdzi że sytuacja ekonomiczno-finansowa klienta nie pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu, po dokonaniu takiej analizy Bank ocenia i podejmuje odpowiednią decyzję, do której kategorii ekspozycji należy ja przeklasyfikować,
d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 2 lit. d wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
e) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji z wyjątkiem, gdy następuje ona na podstawie przepisów o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych,
f) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
g) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
h) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznane i których majątek nie został ujawniony.

8.6.5 Ekspozycje kredytowe wobec jednostek samorządu terytorialnego

1) „poniżej standardu" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji;
2) „wątpliwe" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu
3) „stracone" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób długotrwale uniemożliwiający spłacenie długu,
   c) ekspozycje kredytów wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
   d) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego.

8.6.6 Ekspozycje kredytowe wobec rolników nie prowadzących sprawozdawczości, klientów prowadzących uproszczoną księgowość

1) „poniżej standardu" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji,
   c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których klient wykazuje:

- ujemny dochód dyspozycyjny rolnika/stratę netto utrzymujące się przez okres ostatniego roku,
- w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku spadek przychodów ze sprzedaży/przychodów z gospodarstwa;

2) „wątpliwe" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu,
   c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których klient wykazuje ujemny dochód dyspozycyjny rolnika/stratę netto utrzymujące się przez okres ostatnich dwóch lat (przy monitoringu sporządzanym w okresach rocznych),
   d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 1) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa uległa znacznemu pogorszeniu;
3) „stracone" – obejmujących:
   a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
   b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
   c) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 2) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
   d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji,
   e) ekspozycje kredytów wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
   f) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
   g) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznane i których majątek nie został ujawniony.

8.7 Wymagane wielkości rezerw oraz odpisów aktualizujących to:

- 1,5 % należności zaklasyfikowanej do kategorii „pod obserwacją" oraz ekspozycje wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowane do kategorii „normalne",
- 20 % należności zaklasyfikowanej do kategorii „poniżej standardu",
- 50 % należności zaklasyfikowanej do kategorii „wątpliwe",
- 100 % należności zaklasyfikowanej do kategorii „stracone".

8.8 Ekspozycje razem dla ryzyka kredytowego według wyceny bilansowej oraz średnią kwotę ekspozycji w okresie 31-12-2017r. - 31-12-2018r. w podziale na klasy ekspozycji przedstawiono poniżej.

Lp.	Klasy ekspozycji	Stan na dzień 31-12-2018r.(w zł)	Średnia w okresie (w zł)
1	ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	761 085	760 329
2	ekspozycje wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych	10 975 752	9 710 070
3	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	24 973	24 888
4	ekspozycje wobec instytucji	69 753 553	65 762 803
5	ekspozycje wobec przedsiębiorców	9 751 685	12 079 499
6	ekspozycje detaliczne	47 546 138	46 780 112
7	ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	50 178 201	46 647 909
8	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 498 490	1 340 791
9	Ekspozycje kapitałowe	1 872 562	1 872 562
10	Inne ekspozycje	9 422 202	9 482 597
	Razem	**201 784 641**	**194 461 560**

8.9 Rozkład geograficzny ekspozycji w podziale na obszary ważne pod względem istotnych kategorii ekspozycji

Bank przyjmuje, iż terenem działania Banku jest województwo kujawsko-pomorskie (gminy: Lubicz, Obrowo i Ciechocin), gdzie ryzyko kredytowe związane z prowadzoną obsługą kredytową mieszkańców bądź prowadzących działalność na terenie tychże gmin jest jednorodne i nie ma potrzeby badania zaangażowania wg struktury geograficznej.

8.10 Rozkład ekspozycji w zależności od branży lub typu kontrahenta z podziałem na kategorie ekspozycji

Struktura zaangażowania Banku wobec **sektora finansowego** według typu kontrahenta i kategorii należności wg stanu na 31-12-2018r.

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość bilansowa (w zł)
1.	Banki	**71 256 552**
	Należności normalne	71 256 552
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	
2.	Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	-
3.	Pomocnicze instytucje finansowe	-
4.	Instytucje ubezpieczeniowe	-
	Razem	**71 256 552**

Struktura zaangażowania Banku wobec **sektora niefinansowego** według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności wg stanu na dzień 31-12-2018r.

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość bilansowa (w zł)
1.	**Przedsiębiorstwa i spółki państwowe**	-
	Należności normalne	-
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	-

2.	**Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie**	**21 692 116**
	Należności normalne	21 479 240
	Należności pod obserwacją	-
	Należności zagrożone	212 876
3.	**Przedsiębiorcy indywidualni**	**14 054 145**
	Należności normalne	13 933 309
	Należności pod obserwacją	99 246
	Należności zagrożone	21 590
4.	**Osoby prywatne**	**22 589 990**
	Należności normalne	21 666 189
	Należności pod obserwacją	635 614
	Należności zagrożone	288 187
5.	**Rolnicy indywidualni**	**44 487 642**
	Należności normalne	43 659 249
	Należności pod obserwacją	192 129
	Należności zagrożone	636 264
6.	**Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych**	**215 605**
	Należności normalne	215 605
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	
	Razem	**103 039 498**

Strukturę zaangażowania Banku wobec **sektora budżetowego** (wartość bilansowa) według stanu na dzień 31-12-2018r. przedstawia poniższa tabela.

Sektor instytucji rządowych i samorządowych	**Wartość bilansowa (zł)**
Należności normalne	11 002 045
Należności pod obserwacją	
Należności zagrożone	
Razem	**11 002 045**

Struktura zaangażowania Banku z tytułu ryzyka koncentracji w ten sam **sektor gospodarczy** (bez osób prywatnych) według stanu na 31-12-2018r. (obejmuje wartość nominalną pozycji bilansowych oraz udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania i gwarancyjne)

Lp.	**Sektor gospodarczy**	**Wartość nominalna (w zł)**	**struktura**
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	54 214 971	52,17%
2.	Przetwórstwo przemysłowe	8 292 192	7,98%
3.	Budownictwo	10 608 623	10,21%
4.	Transport i gospodarka magazynowa	3 473 618	3,34%
5	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	10 989 307	10,58%
6.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 177 540	1,13%
7.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5 351 867	5,15%

8.	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5 340 908	5,14%
9.	Działalność związana z obsługą nieruchomości	2 436 000	2,34%
10.	Górnictwo i wydobywanie	175 600	0,17%
11.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	356 320	0,34%
12.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	636 169	0,61%
13.	Inne	873 166	0,84%
	Razem zaangażowanie	**103 926 281**	**100%**

Struktura zaangażowania Banku z tytułu ryzyka koncentracji w ten sam **sektor gospodarczy** (**bez osób prywatnych**) według stanu na 31-12-2018r. z wyszczególnieniem kredytów zagrożonych (obejmuje wartość bilansową netto zaangażowania bez pozabilansu)

Lp.	Sektor gospodarczy	Wartość bilansowa netto	W tym:		
			odsetki	Rezerwa + odpis	ESP
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo ogółem, w tym:	50 572 475	92 685	754 966	604 096
	Kredyty zagrożone	636 263	40 059	752 043	6 612
2.	Przetwórstwo przemysłowe ogółem, w tym:	6 468 560	112 721	1 107 722	63 226
	Kredyty zagrożone	212 877	104 853	1 107 722	482
3.	Budownictwo ogółem, w tym:	5 815 833	894	9 541	16 757
	Kredyty zagrożone	0	299	9 164	-
4.	Transport i gospodarka magazynowa ogółem, w tym:	2 677 846	584	100	7 160
	Kredyty zagrożone	-	-	-	-
5.	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne ogółem, w tym:	11 002 045	28 506	-	15 769
	Kredyty zagrożone	-	-	-	-
6.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ogółem, w tym:	1 174 517	-	-	3 023
	Kredyty zagrożone	-	-	-	-
7.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5 279 390	2 748	-	51 362
	Kredyty zagrożone	-	-	-	-
8.	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle ogółem, w tym:	4 761 541	436	6 432	35 371
	Kredyty zagrożone	21 590	-	5 591	-

9.	Działalność związana z obsługą nieruchomości, w tym Kredyty zagrożone	2 424 129 -	- -	- -	11 871 -
10.	Górnictwo i wydobywanie, w tym Kredyty zagrożone	130 420 -	- -	- -	1 337 -
11.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, w tym Kredyty zagrożone	350 124 -	- -	- -	6 196 -
12.	Działalność związana z kulturą, rozrywka i rekreacją, w tym kredyty zagrożone	- -	79 764 79 764	715 933 715 933	- -
13.	Inne ogółem, w tym:	794 673	55 877	90 436	10 107
	Kredyty zagrożone	-	54 939	90 436	-
	Razem zaangażowanie, w tym:	**91 451 553**	**374 215**	**2 685 130**	**826 275**
	Kredyty zagrożone	**870 730**	**279 914**	**2 680 889**	**7 094**

Zestawienie rezydualnych terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji z podziałem na kategorie ekspozycji

Strukturę ekspozycji wg terminów zapadalności (wartość nominalna) w podziale na istotne klasy należności wg stanu na 31-12-2018r. przedstawiono poniżej:

wartość w zł

Klasy należności	**Bez określonego terminu**	**Do 1roku**	**1-5 lat**	**5-10 lat**	**10-20 lat**	**Pow. 20 lat**
1. Kasa	**4 735 164**	0	0	0	0	0
2. Należności od Sektora finansowego	**44 982 760**	25 230 000	0	0	0	0
- pozostałe monetarne instytucje finansowe	44 982 760	25 230 000	0	0	0	743 233
3. Należności od Sektora niefinansowego	**3 153 338**	**32 688 417**	**37 306 998**	**21 526 927**	**10 876 855**	**1 503 807**
- gospodarstwa domowe	2 030 224	21 604 676	30 044 227	16 602 919	9 298 923	1 503 807
-przedsiębiorstwa	1 123 114	11 000 041	7 127 771	4 924 008	1 577 932	0
- instytucje niekomercyjne	0	83 700	135 000	0	0	0
4. Należności od Sektora instytucji rządowych i samorządowych	**0**	**1 230 878**	**3 864 379**	**3 318 250**	**2 575 800**	**0**
RAZEM	**52 871 262**	**59 149 295**	**41 171 377**	**24 845 177**	**13 452 655**	**2 247 040**

Strukturę należności ze stwierdzoną utratą wartości w rozbiciu na typy kontrahenta w wartości

bilansowej według stanu na dzień 31-12-2018r. przedstawiono poniżej. **Wartość bilansowa ekspozycji** oznacza jej wartość nominalną powiększoną o należne odsetki i pomniejszoną o utworzone rezerwy celowe i odpisy aktualizujące oraz wpłaconą prowizję, rozliczaną wg efektywnej stopy procentowej.

Lp.	*Przedsiębiorstwa, spółki, spółdzielnie*	Wartość w zł
1.	**Należności zagrożone (wartość bilansowa)**	**212 876**
	Kredyty zagrożone	1 236 129
	Rezerwy celowe	1 037 967
	Odpisy aktualizujące	83 914
	Korekta wartości	482
	Odsetki	99 110
	Przedsiębiorcy indywidualni	
2.	**Należności zagrożone (wartość bilansowa)**	**21 590**
	Kredyty zagrożone	687 618
	Rezerwy celowe	666 028
	Odpisy aktualizujące	140 743
	Korekta wartości	0
	Odsetki	140 743
	Osoby prywatne	
3.	**Należności zagrożone(wartość bilansowa)**	**288 187**
	Kredyty zagrożone	808 964
	Rezerwy celowe	515 206
	Odpisy aktualizujące	66 178
	Korekta wartości	6 801
	Odsetki	67 408
	Rolnicy indywidualni	
4.	**Należności zagrożone (wartość bilansowa)**	**636 264**
	Kredyty zagrożone	**1 355 052**
	Rezerwy celowe	720 697
	Odpisy aktualizujące	31 540
	Korekta wartości	6 612
	Odsetki	40 061
	Ogółem wartość bilansowa	**1 158 917**

Uzgodnienie zmian korekt wartości o szczególne ryzyko kredytowe dla ekspozycji o utraconej wartości

Zmiany w rezerwach i odpisach aktualizujących za 2018r przedstawiają poniższe tabele.

Rezerwy celowe na kredyty wartość w zł

TREŚĆ	Stan na początek roku obrotowego	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan rezerw na koniec roku obrotowego
Rezerwy celowe od należności od sektora niefinansowego, w tym:	**1 930 814**	**1 622 989**	**-**	**531 838**	**3 021 965**
- w sytuacji normalnej i pod obserwacją	89 563	49 004	-	48 360	82 067
- poniżej standardu	220 265	275 518	-	173 062	155 411
- wątpliwe	649 092	355 372		218 819	27 687
- stracone	971 894	943 095	-	91 597	2 756 800
Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	-	-	-	-	-
Rezerwa od pozycji pozabilansowych	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
OGÓŁEM	**1 930 814**	**1 622 989**	**-**	**531 838**	**3 021 965**

Odpisy aktualizujące na odsetki

wartość w zł

TREŚĆ	Stan na początek roku obrotowego	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan odpisów na koniec roku obrotowego
Odpisy aktualizujące od odsetek od sektora niefinansowego, w tym:	178 897	211 863	-	68 220	322 540
- w sytuacji normalnej i pod obserwacją	351	859	-	871	164
- poniżej standardu	5 084	12 955	-	11 307	1 957
- wątpliwe	3 657	55 502		8 682	693
- stracone	169 806	142 547	-	47 360	319 726
Odpisy aktualizujące od odsetek od należności sektora budżetowego	-		-	-	-
OGÓŁEM	**178 897**	**211 863**	**-**	**68 220**	**322 540**

Zmiany korekt wartości z tytułu pobranej prowizji od kredytów, rozliczanej w czasie wg ESP za 2018r. przedstawia poniższa tabela.

wartość w zł

Korekty wartości	Stan na 01.01.2018r.	struktura	Stan na 31.12.2018r.	struktura
- w sytuacji normalnej	**1 030 177**	95,87%	**1 106 019**	98,03%
- w sytuacji pod obserwacją	**14 440**	1,34%	**8 301**	0,74%
- w sytuacji poniżej standardu	**16 229**	1,51%	**4 331**	0,38%
- w sytuacji wątpliwej	**6 662**	0,62%	**244**	0,02%
- w sytuacji straconej	**7 091**	0,66%	**9 321**	0,83%
RAZEM	**1 074 599**	**100%**	**1 128 215**	**100%**

IX. Aktywa wolne od obciążeń

Nie dotyczy Banku.

X. Korzystanie z ECAI

Bank nie korzysta z usług zewnętrznej firmy ratingowej.

XI. Ekspozycja na ryzyko rynkowe

Bank z dniem 01.04.2017r.wprowadził do swojej oferty obsługę walutową w zakresie EURO, GBP i USD.
Z uwagi na nieznaczącą skalę prowadzonej działalności walutowej, Bank analizuje przede wszystkim kształtowanie się indywidualnych pozycji walutowych oraz pozycji całkowitej, kontroluje płynność walutową oraz przestrzeganie ustalonych limitów.
Bank ogranicza ryzyko walutowe poprzez ustanowienie i monitorowanie limitów na otwarte pozycje walutowe ora poziom walutowych aktywów płynnych. W 2018r. przekroczenia limitów nie wystąpiły.

Na dzień 31.12.2018r. całkowita pozycja walutowa wyniosła 152 660,20 zł, limit nie został przekroczony.

Bank przeprowadza test warunków skrajnych polegający na zbadaniu wpływu zmiany kursów walutowych o 30% na wynik finansowy. Potencjalne zagrożenie dla wyniku finansowego Banku na 31.12.2018r. wyniosło 62 tys. zł. Tym samym alokacja kapitału dodatkowego na powyższe ryzyko w sytuacji szokowej wyniosła 62 tys. zł, limit na wymóg kapitałowy wynoszący 1% funduszy własnych nie został przekroczony.

XII. Ryzyko operacyjne

12.1 Bank wyznacza wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z metodą wskaźnika bazowego. Wymóg kapitałowy w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego na koniec 2018 roku wyniósł 1 183 tys. zł.

12.2 Ryzyko operacyjne w Banku rozumiane jest możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Definicja ta obejmuje ryzyko prawne, natomiast nie uwzględnia ryzyka reputacji i strategicznego.

12.3 Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odnosi się do:

1) struktury organizacyjnej Banku oraz jej adekwatności do realizacji strategicznych celów;
2) czynności wykonywanych przez pracowników;
3) adekwatności kwalifikacji pracowników oraz ich rozwoju do potrzeb Banku;
4) zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy;
5) przeciwdziałania dyskryminacji pracowników m.in. ze względu na wiek, płeć, przekonania, przynależność do partii politycznej, organizacji i związków zawodowych;
6) ubezpieczeń oraz odszkodowań;
7) zapobiegania działalności przestępczej pracowników, klientów oraz innych osób na szkodę Banku;
8) procesów realizowanych przez kanały dystrybucji produktów wykorzystywanych przez Bank;
9) bezpieczeństwa fizycznego i informatycznego;
10) postępowania w sytuacjach zagrożenia bieżącego funkcjonowania Banku;

11) zdarzeń, których skutki dotykają Bank, natomiast ich przyczyny znajdują się poza jego bezpośrednią kontrolą;
12) usług świadczonych w ramach współpracy z kontrahentami na podstawie umów o wykonywanie czynności należących do zakresu działań Banku oraz innych umów;
13) adekwatności polityki i praktyki ubezpieczeniowej Banku w relacji do ponoszonego ryzyka;
14) nowych i istniejących produktów oraz procesów.

12.4 Zarządzanie ryzykiem operacyjnym jest adekwatne do poziomu generowanego ryzyka oraz uwzględnia:

1) specyfikę i złożoność wykonywanych czynności generujących ryzyko operacyjne;
2) realizowane procesy biznesowe;
3) rozproszenie geograficzne jednostek organizacyjnych banku;
4) liczbę oraz wartość dokonywanych i przetwarzanych transakcji;
5) funkcjonowanie systemów informatycznych;
6) posiadane mechanizmy kontroli i ochrony.

12.5 Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na:

1) zapobieganiu zdarzeniom operacyjnym powstającym w bieżącej działalności, w procesach oraz systemach, przy zastosowaniu mechanizmów kontrolnych adekwatnych do skali generowanego ryzyka;
2) podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń w przypadku przekroczenia akceptowanego poziomu;
3) likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych;
4) rejestrowaniu danych o zdarzeniach operacyjnych i poniesionych stratach operacyjnych w programie wspomagającym zarządzanie ryzykiem operacyjnym OperNet.

12.6 W ciągu całego 2018r. zarejestrowano **361 zdarzeń ryzyka operacyjnego,** przedstawiono je w tabeli poniżej, w podziale na linie biznesowe i rodzaje zdarzeń.

Zarejestrowane zdarzenia ryzyka operacyjnego wg linii biznesowych i rodzaju zdarzeń oraz wielkości strat brutto w 2018r.

linia	Rodzaj zdarzenia	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	razem	Straty brutto w tys. zł.
bankowość detaliczna	wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	6	3	4	3	16	-
bankowość detaliczna	zakłócenia działalności banku i awarie systemów	1	1	1	1	4	1
bankowość detaliczna	Klienci, produkty i praktyki operacyjne		1	1		2	22
bankowość detaliczna	praktyka kadrowa i bezpieczeństwo pracy						

bankowość detaliczna razem		**7**	**5**	**6**	**4**	**22**	**23**
Płatności i rozliczenia	wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	**91**	**66**	**58**	**84**	**299**	**-**
płatności i rozliczenia	Szkody związane z aktywami rzeczowymi						**-**
	Oszustwa zewnętrzne						**-**
	zakłócenia działalności banku i awarie systemów	**9**	**12**	**12**	**7**	**40**	**-**
Płatności i rozliczenia razem		**100**	**78**	**70**	**91**	**339**	**-**
razem		**107**	**83**	**76**	**95**	**361**	**23**

Zdarzenia operacyjne roku 2018 występujące w działalności bankowej BS Grębocin to głównie zdarzenia zakwalifikowane do linii biznesowej „płatności i rozliczenia" charakteryzujące się **niskim poziomem ryzyka** (99 % zdarzeń).
Zdarzenia linii „bankowość detaliczna" wygenerowały straty brutto łącznie w wys. 23 tys. zł. Poniesione koszty ryzyka operacyjnego nie przekroczyły utworzonego wymogu kapitałowego wynoszącego 1 183 tys. zł., poza tym mieszczą się w zakładanym apetycie i tolerancji na ryzyko operacyjne.

Występujące przypadki ryzyka operacyjnego to przede wszystkim zdarzenia dotyczące wykonywania transakcji, dostawy i zarządzania procesami operacyjnymi (87%) oraz zakłóceń działalności banku i awarii systemów (12%). Zarejestrowane incydenty dotyczyły różnic kasowych i bankomatowych, błędów księgowych, przekroczeń limitów kasowych, awarii sprzętowych, nieprawidłowego działania sieci telekomunikacyjnych i komputerowych, przerw w dopływie energii.
Wśród zarejestrowanych zdarzeń w roku 2018 nie odnotowano zdarzeń, które istotnie wpłynęłyby na bezpieczeństwo funkcjonowania Banku.

W celu ograniczania ryzyka operacyjnego Zarząd Banku podnosi kwalifikacje pracowników poprzez udział w szkoleniach, wprowadza mechanizmy kontrolne, dokonuje nakładów na podniesienie bezpieczeństwa i sprawności działania systemów informatycznych. Powyższe działania w obszarze zasobów ludzkich oraz w obszarze systemów mają na celu minimalizowanie ryzyka operacyjnego, które towarzyszy prowadzonej działalności bankowej.

XIII. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

13.1 W ramach swojej działalności Bank nie wyodrębnia portfela handlowego czyli nie zawiera transakcji, które mogłyby zostać zaliczone do portfela handlowego.

Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, nienotowane na giełdzie, według stanu na dzień 31-12-2018r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość bilansowa w zł	Ilość
1	Akcje SGB-Bank S.A. w Poznaniu	1 872 500	18 725
2.	Udziały w spółce "PartNet"	62 000	1 240
3.	Udział w „Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB"	1 000	1
	RAZEM	**1 935 500**	**19 966**

Na dzień 31-12-2018r.

a) w portfelu Banku znajduje się 18 725 akcji imiennych uprzywilejowanych SGB-Bank SA w Poznaniu na kwotę 1 872 500 zł, o wartości nominalnej 100 zł za akcję. Zgodnie z art.127 ustawy Prawo bankowe i uchwałą KNF nie pomniejszają one stanu funduszy własnych;

b) W portfelu Banku znajduje się również 1240 sztuk udziałów w Spółce z o.o. „PartNet " o wartości bilansowej 62 000 zł ogółem;

c) W portfelu Banku znajduje się także 1 udział w spółdzielni „Spółdzielczy System Ochrony SGB " o wartości bilansowej 1 000zł ogółem;

Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, notowane na giełdzie wg stanu na 31-12-2018r. przedstawiono poniżej.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość bilansowa w zł	Ilość
1	Akcje BGŻ	62	1
	RAZEM	**62**	**1**

W portfelu Banku znajduje się także 1akcja w BGŻ S.A. o wartości bilansowej 62 zł.

13.2 Zgodnie z przyjętymi regulacjami „Zasady rachunkowości w Banku Spółdzielczym w Grębocinie" oraz „ Procedura tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banku oraz wyceny pozostałych aktywów", **wyceny papierów wartościowych** na dzień bilansowy dokonuje się według następujących zasad:

1) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wycenia się według wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów z operacji finansowych, z zastrzeżeniem że zobowiązanie, które ma zostać rozliczone przez przekazanie instrumentu kapitałowego, którego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, należy wycenić według zamortyzowanego kosztu,

2) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się według wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, do momentu wyłączenia aktywów finansowych z bilansu, w którym skumulowane skutki zmian wartości godziwej ujęte w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach finansowych; naliczone odsetki ujmuje się w przychodach z tytułu odsetek; należne dywidendy ujmuje się w przychodach z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów

finansowych, o zmiennej kwocie dochodu; w przypadku, w którym nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, bank ujmuje skumulowane straty ujęte w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny jako koszty finansowe z tytułu odpisów aktualizujących;

3) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności wycenia się według zamortyzowanego kosztu, z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej,
4) akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych, wycenia się według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących, lub według wartości godziwej,
5) akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych, które bank przeznacza do sprzedaży wycenia się w wartości bilansowej albo w wartości godziwej, w zależności od tego, która z tych wartości jest niższa, z uwzględnieniem oszacowanych przez bank kosztów sprzedaży.

XIV. Ekspozycje na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

Charakter ryzyka stopy procentowej i zasadnicze założenia oraz częstotliwość pomiarów ryzyka stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej definiowane w Banku jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy oraz bilansową wartość zaktualizowaną kapitału.

14.1 W ramach ryzyka stopy procentowej bank wyróżnia następujące kategorie ryzyka:

a) ryzyko przeszacowania, wynikające z niedopasowania terminów przeszacowania pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
b) ryzyko bazowe, spowodowane niedoskonałą korelacją zmian stóp referencyjnych.

14.2 Pozostałe rodzaje ryzyka stopy procentowej tj. ryzyko krzywej dochodowości i ryzyko opcji klienta Bank uznaje jako nieistotne.

14.3 Bank przyjmuje, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat; narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest w najistotniejszym stopniu z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz nierównomierną skalą zmian wysokości poszczególnych stóp referencyjnych.

14.4 Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w banku ma charakter:

1) skonsolidowany – oznacza to, że obejmuje wszystkie jednostki i komórki organizacyjne banku,
2) całościowy – obejmuje wszystkie pozycje wrażliwe na zmianę stopy procentowej.

14.5 Do pomiaru narażenia na ryzyko stopy procentowej bank wykorzystuje następujące metody:

1) lukę przeszacowania;
2) metodę wyniku odsetkowego;
3) metodę zaktualizowanej wartości ekonomicznej;
4) analizę wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej.

14.6 Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z częstotliwością kwartalną; wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy otrzymują:

1) kwartalnie – Zarząd,
2) półrocznie - Rada Nadzorcza Banku.

14.7 Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka stopy procentowej;
3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

Ujawnienia w zakresie zmiany wyniku finansowego oraz bilansowej zaktualizowanej wartości kapitału w wyniku szokowych wzrostów lub spadków stóp procentowych

Testy warunków skrajnych przeprowadzane są w związku z dokonywaną oceną potencjalnego wpływu na sytuację finansową banku dużych zmian parametrów rynkowych lub zmian w profilu ryzyka banku, stanowią narzędzie diagnostyczne oceniające stabilność przychodów banku w sytuacjach niekorzystnych.

1. Bank dokonuje testów warunków skrajnych dla zaistnienia następujących sytuacji:
   1) zmiany stóp procentowych o 200 p. b . i jej wpływu na wynik finansowy;
   2) zmiany stóp procentowych o 200 p. b. i jej wpływu na wartość zaktualizowaną kapitału.
2. Poniższa tabela zawiera zestawienie zmian wyniku odsetkowego w skali 12 miesięcy spowodowane zmianą wszystkich stóp procentowych o 200 p. b. (sytuacja szokowa).

Lp.	Zmiana oprocentowania	Zmiana wyniku odsetkowego w skali 12 miesięcy w stosunku do 31-12-2018r. z tyt.:					
		Ryzyko przeszacowania	% FW	% annualiz. wyniku ods.	Ryzyko bazowe	% FW	% annualiz. wyniku ods.
1	2,00 %	2 400	9,6%	52,9%	-474	-1,9%	-10,4%
2	-2,00 %	-2 183	-8,7%	-48,1%	422	1,7%	9,3%

3. Zmiana wartości ekonomicznej Banku spowodowana zmianą wszystkich stóp procentowych o 200 p. b. (sytuacja szokowa).

Lp.	Zmiana oprocentowania	Wartość ekonomiczna Banku	Zmiana wartości ekonomicznej Banku	wpływ zmiany stóp proc. o +/- 200 pb. na wartość ekonomiczną Banku	% funduszy własnych
1	+ 200 pb	89 749	-145	145	0,58 %

Na dzień 31.12.2018r. Bank oszacował, że na ryzyko stopy procentowej zobowiązany jest alokować fundusze własne w wysokości 1 295 tys. zł.

XV. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

XVI. Polityka w zakresie wynagrodzeń

1. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, określa zasady ustalania i wypłacania zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Grębocinie, zwana dalej „Polityką".
2. Celem wprowadzenia Polityki jest:
   1) wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i niezachęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Banku Spółdzielczego w Grębocinie akceptowalny ogólny poziom ryzyka;
   2) wspieranie realizacji przyjętej przez Bank strategii działania oraz strategii zarządzania ryzykiem;
   3) ograniczenie ryzyka konfliktu interesów.
3. Bank realizuje Politykę z uwzględnieniem zasady proporcjonalności wynikającej z § 29 ust. 2 Rozporządzenia, tj. odpowiednio do formy prawnej w jakiej działa, rozmiaru działalności, ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, wewnętrznej organizacji oraz charakteru, zakresu i stopnia złożoności prowadzonej działalności.
4. Postanowień niniejszej Polityki nie stosuje się do członków Rady Nadzorczej Banku na podstawie § 25 ust. 1 Rozporządzenia. Członkowie Rady Nadzorczej otrzymują wynagrodzenie ustalane uchwałą Zebrania Przedstawicieli, bez podziału na stałe i zmienne składniki wynagrodzenia.

Polityka opracowana została na podstawie:

1) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 r. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), zwana dalej „Ustawą";
2) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach;

Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa na istotny wpływ na profil ryzyka instytucji

Zgodnie z określoną w § 29 ust. 2 Rozporządzenia zasadą proporcjonalności i przeprowadzoną przez Bank oceną kryteriów jakościowych i odpowiednich kryteriów ilościowych określonych w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 604/2014 przez osoby zajmujące stanowiska istotne w Banku, rozumie się wyłącznie członków Zarządu, związanych z Bankiem umową o pracę, ponieważ:

1) Bank jest działającą na rynku lokalnym spółdzielnią, która nie jest znaczącą jednostką pod względem rozmiaru działalności i ryzyka związanego z prowadzoną działalnością oraz funkcjonującej w Banku struktury organizacyjnej;
2) Bank działa na terenie województwa kujawsko –pomorskiego, zgodnie ze Statutem;
3) decyzje w zakresie inwestycji w instrumenty finansowe i kapitałowe oraz decyzje kredytowe podejmowane są przez Zarząd;
4) Zakres kompetencji decyzyjnych kierowników filii w zakresie udzielania kredytów i pożyczek wspólnie z jednym członkiem zarządu lub pełnomocnikiem ustanowionym bezpośrednio przez zarząd określony jest do kwoty 10.000,00 zł na jedną umowę przy łącznym zadłużeniu kredytobiorcy nie przekraczającym 450.000,00 zł, dlatego też zakres przyznanych kompetencji nie ma istotnego znaczenia dla profilu ryzyka Banku;

5) tylko Zarząd ustala limity ograniczające narażenie Banku na ryzyko oraz decyduje o profilu podejmowanego ryzyka;
6) oprocentowanie depozytów jest ustalane uchwałą Zarządu Banku; możliwość indywidualnego podwyższania oprocentowania (stopa negocjowana) należy do kompetencji członków Zarządu.

Podstawą oceny efektów pracy są kryteria dotyczące oceny wyników całego Banku, a także ocena indywidualnych wyników danego członka Zarządu.
Oceny efektów pracy członków Zarządu Banku dokonuje Rada Nadzorcza.
Ocena ta dokonywane jest po zakończeniu roku obrachunkowego, nie później niż do końca II kwartału roku następującego po okresie oceny, i obejmuje 3 lata, tzn. miniony rok obrotowy oraz dwa poprzednie lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależna od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Bank działalnością oraz zweryfikowany przez biegłego rewidenta wynik finansowy netto na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego ocenę.
Ocena wyników całego Banku powinna obejmować koszt ryzyka Banku, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej.
Ocena efektów pracy członków Zarządu obejmuje m.in. wskaźniki Banku osiągane w latach podlegających ocenie w podziale na poszczególne lata w odniesieniu do realizacji planu finansowego w danym okresie, w zakresie:

1) zysku netto;
2) zwrotu z aktywów (ROA);
3) wskaźnika należności zagrożonych;
4) łączny współczynnik kapitałowy;
5) wskaźnika C/I.

Oceniając indywidualne wyniki pracy członka Zarządu Rada Nadzorcza bierze pod uwagę:

1) efekty realizacji zadań wynikających z zakresu obowiązków i odpowiedzialności w ramach podziału zadań w Zarządzie;
2) pozytywną ocenę kwalifikacji;
3) uzyskanie absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrole Komisji Nadzoru Finansowego, w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu.

W odniesieniu do kryteriów określonych powyżej członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie wykonanie planu finansowego zostało zrealizowane na poziomie:

1) Nie niższym niż 80 % planowanego zysku netto;
2) Nie niższym niż 80 % planowanego zwrotu z aktywów (ROA);
3) Utrzymanie wskaźnika należności zagrożonych na poziomie nie wyższym niż 5%;
4) Nie niższym niż 80 % planowanego współczynnika wypłacalności;
5) Utrzymanie wskaźnika C/I na poziomie nie wyższym niż 70 % .

W przypadku kryteriów określonych w ust. powyżej Członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie:

1) dokonano pozytywnej oceny efektów pracy realizacji zadań członka Zarządu wynikających z zakresu jego obowiązków i odpowiedzialności;
2) uzyskał pozytywna ocenę kwalifikacji;
3) uzyskał absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrola Komisji

Nadzoru Finansowego, nie wykazały istotnych uchybień w obszarze nadzorowanym przez danego członka Zarządu.

Członek Zarządu uzyskuje pozytywną ocenę tylko i wyłącznie w przypadku spełnienia wszystkich przesłanek oraz dodatkowo w przypadku spełnienia indywidualnych zadań przypisanych dla poszczególnych członków Zarządu zgodnymi z uchwałami kompetencyjnymi.

Na podstawie przeprowadzonej oceny Rada Nadzorcza podejmuje decyzję w formie uchwały o przyznania premii rocznej i jej wysokości dla poszczególnych członków Zarządu w przypadku oceny pozytywnej.

Wypłata premii rocznej jest zmniejszana w przypadku nieobecności członka Zarządu w okresie podlegającym ocenie trwającej dłużej niż 6 m-cy.

Premia roczna nie jest przyznawana w przypadku:

1) negatywnej oceny pracy członka Zarządu,
2) zagrożenia niespełnienia wymogów ostrożnościowych;
3) o którym mowa w art. 142 ust. 1 Ustawy Prawo bankowe;
4) zagrożenia upadłością;
5) gdy członek Zarządu uczestniczył w działaniach, których wynikiem były znaczne straty Banku lub był odpowiedzialny za takie działania;
6) nie spełnienia odpowiednich standardów dotyczących rękojmi bezpiecznego i ostrożnego zarządzania bankiem.

W sytuacji, gdy Bank objęty został programem naprawczym w rozumieniu przepisów Prawa bankowego, jest w likwidacji lub ogłoszono upadłość Banku oraz w przypadku negatywnej oceny efektów pracy członka Zarządu Rada Nadzorcza może:

1) zmniejszyć lub nie przyznawać premii rocznej,
2) zmniejszyć lub nie wypłacać odroczonej części premii rocznej (w przypadku gdy Bank dokonuje odroczenia części przyznanej premii rocznej).

Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń Zarządu wg stanu na 31-12-2018 r.

Wartość wynagrodzeń członków Zarządu za rok obrotowy 2018 wyniosła:

a) wynagrodzenia stałe	423 055 zł
b) wynagrodzenia zmienne	0 zł

XVII. Dźwignia finansowa

17.1 **Wskaźnik dźwigni finansowej** – wyrażony w procentach udział kapitału Tier I (w BS Grębocin tożsamy z funduszami własnymi) w łącznej kwocie aktywów według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych.

17.2 Wielkość aktywów według wartości bilansowej powiększona o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych uzgodniono ze sprawozdaniem finansowym.

17.3 Długoterminowym celem kapitałowym określonym w Strategii zarządzania i planowania kapitałowego (...) jest utrzymywanie minimalnej wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie minimum 5%.

Informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Grębocinie wg stanu na 31-12-2018r.

Poniżej przedstawiono wielkość wskaźnika dźwigni finansowej na 31-12-2018r.

Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni

Lp.*	Pozycja	Kwota w zł
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	207 054 379
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	-6 575797
7	Inne korekty	1 392 340
8	**Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni**	**201 870 922**

**) numeracja zgodna z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 2016/200 z dnia 15 lutego 2016 roku ustanawiającym standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji*

Ujawnienie wskaźnika dźwigni

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych (w zł)
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	198 080 670
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	0,00
3	**Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)**	**198 080 670**
Inne pozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	10 374 256
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-6 575 797
19	**Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17-18)**	**3 798 459**
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	**Kapitał Tier I**	**24 996 575**
21	**Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a, EU-19b**	**201 870 922**
Wskaźnik dźwigni		
22	**Wskaźnik dźwigni**	**12,39**

Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
EU-1	**Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłącznych) w tym:**	**198 080 670**
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	0,00
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego w tym:	198 080 670

EU-4	Obligacje zabezpieczone	0,00
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	761 085
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego których nie traktuje się jak państwa	11 000 725
EU-7	Instytucje	69 753 553
EU-8	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	49 607 812
EU-9	Ekspozycje detaliczne	44 457 446
EU-10	Przedsiębiorstwa	9 620 514
EU-11	Ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 584 771
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa nie generujące zobowiązania kredytowego)	11 294 764

4. Informacje jakościowe

1	***Opis procedur stosowanych w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej***	Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej Bank klasyfikuje do ryzyk nieistotnych; zarządzanie tym rodzajem ryzyka odbywa się w ramach ryzyka kapitałowego – w oparciu o zatwierdzoną w Banku Strategię zarządzania i planowania kapitałowego. Takie podejście wynika z faktu, że Bank do obliczania aktywów ważonych ryzykiem stosuje metodę standardową (co ogranicza nadmierną możliwość wykorzystywania niższych wag ryzyka). W związku z tym zachowanie odpowiednich współczynników kapitałowych, powoduje, że wskaźnik dźwigni utrzymuje się również na bezpiecznym poziomie.
2	***Opis czynników które miały wpływ na wskaźnik dźwigni w okresie którego dotyczy ujawniony wskaźnik dźwigni***	Czynniki wpływające na wskaźnik dźwigni to: wielkość sumy bilansowej banku, wielkość zobowiązań pozabilansowych o określonych wagach ryzyka.

XVIII. Ujawnienia w zakresie ryzyka płynności

Rola i zakres odpowiedzialności jednostek biznesowych oraz komitetów zaangażowanych w zarządzanie ryzykiem płynności.

W zarządzaniu ryzykiem płynności uczestniczą:

1) Komórka Analiz i Ryzyk Bankowych – będąca komórką monitorującą ryzyko płynności, która podlega Prezesowi Zarządu, wykonująca zadania związane z:
   a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów;
   b) zgłasza potrzebę zmian w polityce płynnościowej Banku;
   c) zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;

d) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
e) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej;
f) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności
g) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;
h) oceną poziomu ryzyka płynności;
i) wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników;
j) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności,
k) opracowywanie scenariuszy sytuacji kryzysowych;
l) opracowuje propozycje rekomendacji wydawanych przez Zarząd Banku dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku;
m) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

1) Komórka finansowo-księgowa i sprawozdawczości, będąca komórką zarządzającą „wolnymi środkami", która podlega członkowi Zarządu ds. finansowych, wykonująca zadania związane z:
   a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową;
   b) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków;
   c) wyznaczaniem wskaźników LCR i wewnętrznego NSFR.

Sposób pozyskiwania finansowania działalności:

1) Głównym źródłem finansowania działalności są depozyty podmiotów niefinansowych, głównie gospodarstw domowych;
2) Oferta depozytowa Banku kierowana jest do:
   a) Klientów detalicznych,
   b) Sektora niefinansowego,
   c) Sektora instytucji samorządowych.

Stopień scentralizowania funkcji skarbowych i funkcji zarządzania płynnością

Funkcje skarbowe są w pełni scentralizowane.

Zasady funkcjonowania w ramach zrzeszenia:

1) Bank Spółdzielczy w Grębocinie jest zrzeszony w Zrzeszeniu SGB oraz jest uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB;
2) Bank Zrzeszający wykonuje na rzecz Banku zadania związane między innymi z :
   a) Prowadzeniem rachunku bieżącego,
   b) Prowadzeniem rachunku rezerwy obowiązkowej,
   c) Rozliczeniami międzybankowymi,
   d) Udzielaniem kredytów, np.: kredyt rewolwingowy na utrzymanie płynności, kredyt w rachunku bieżącym,

Bank Spółdzielczy w Grębocinie zobowiązany jest wykonywać w zakresie ryzyka płynności zadania wynikające z przynależności do Systemu Ochrony SGB w zakresie:

a) Utrzymywania środków na rachunku Minimum Depozytowego w Banku Zrzeszającym,
b) Lokowania nadwyżek płynnościowych w Banku Zrzeszającym,
c) Prowadzenia rachunków bankowych.

Rozmiar i skład nadwyżki płynności

Lp.	Nazwa nadwyżki	Wartość nadwyżki	Nazwa części składowej nadwyżki	Wartość części składowej nadwyżki
1	Norma długoterminowa ponad minimum	17 365 tys. zł	Fundusze własne	
2	LCR ponad minimum	9 271 tys. zł	Środki Minimum Depozytowego w SGB, gotówka	6 729 tys. zł, 2 542 tys. zł

Wielkość miar płynności oraz wskaźnika LCR i NSFR

Lp.	Nazwa	Wielkość uzyskana	Limity wynikające z przepisów(minimum)
1	Norma długoterminowa	3,28	1,00
2	Wskaźnik LCR	294%	80%
3	Wskaźnik NSFR	139%	100%

Urealniona luka płynności dla pierwszych trzech przedziałów z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowane luki płynności

Lp.	Przedział płynności	Luka bilansowa prosta	Luka bilansowa skumulowana	Luka prosta (z pozabilan.)	Luka skumulowana (z pozabilan.)
1	do 1 miesiąca	17 439	37 463	20 088	40 112
2	do 3 miesięcy	15 439	35 527	15 439	35 527
3	do 6 miesięcy	4 633	40 160	4 633	40 160

Dodatkowe zabezpieczenia płynności funkcjonujące w zrzeszeniu:
Bank może skorzystać w Banku Zrzeszającym z kredytu w rachunku bieżącym oraz z kredytu rewolwingowego.

Bank jako uczestnik Systemu Ochrony SGB może skorzystać z pomocy płynnościowej z Funduszu Pomocowego. Celem istnienia Funduszu Pomocowego jest udzielania pomocy finansowej uczestnikom Systemu Ochrony SGB, aby zapewnić utrzymanie bądź poprawę płynności i zapobieżenie upadłości Banku;

Każdy uczestnik Systemu Ochrony SGB zobowiązany jest zgodnie z umową do zapewnienia źródeł finansowania Funduszu Pomocowego.

Aspekty ryzyka płynności, na które narażony jest Bank.
Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to:

a) Niedopasowanie terminów zapadalności aktywów do terminów zapadalności pasywów i istnienie niekorzystnej skumulowanej luki płynności w poszczególnych przedziałach,
b) Przedterminowe wycofywanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przypływów pieniężnych Banku,
c) Nadmierna koncentracja depozytów pod względem dużych kontrahentów,
d) Konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki,
e) Ograniczone możliwości znalezienia innych źródeł finansowania, w szczególności na hurtowym rynku finansowym,

Sposób dywersyfikacji źródeł finansowania.

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

- oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego, budżetowego i finansowego,
- ograniczanie depozytów dużych deponentów,
- różne terminy wymagalności depozytów,
- różny charakter depozytów: depozyty terminowe i bieżące.

Techniki ograniczania ryzyka płynności

Do podstawowych technik ograniczania ryzyka płynności można zaliczyć:

1) Stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności, w tym wewnętrznych limitów systemu ochrony,
2) Uczestnik Systemu Ochrony SGB, zapewnia to w uzasadnionych przypadkach pomoc płynnościową z Funduszu Pomocowego,
3) Utrzymywanie Minimum Depozytowego w Banku Zrzeszającym,
4) systematyczne przeprowadzanie audytu systemu zarządzania ryzykiem płynności przez pracowników jednostki zarządzającej systemem ochrony.

Pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności

W obowiązującej procedurze „Zasady zarządzania ryzykiem płynności(...) zawarte są pojęcia mierzenia pozycji płynności:

- płynność **śróddzienna** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w trakcie bieżącego dnia;
- płynność **dzienna** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych na zamknięcie dnia;
- płynność **bieżąca** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 7 kolejnych dni;
- płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni;
- płynność średnioterminowa – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy;
- płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy;
- **bufor płynności** – oszacowana przez Bank wysokość potrzebnych aktywów nieobciążonych, stanowiąca zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych

płynności w określonym, w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, **„horyzoncie przeżycia"** wynoszącym 30 dni.

Sposób odzwierciedlenia ryzyka płynności rynku w procesie zarządzania płynnością płatniczą; nadwyżkę środków Bank lokuje na lokatach terminowych w SGB-Bank S.A.

Wykorzystanie sposobów testów warunków skrajnych.

„Zasady zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Grębocinie" zawierają testy warunków skrajnych, które są wykorzystywane w planowaniu awaryjnym, wyznaczaniu poziomu limitów, procesie szacowania kapitału wewnętrznego.

Wskazanie w jaki sposób plan awaryjny uwzględnia wyniki testów warunków skrajnych.

„Zasady zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Grębocinie" uwzględniające zapisy znowelizowanej Rekomendacji P zawierają plany awaryjne, które zostały zintegrowane z testami warunków skrajnych poprzez wykorzystywanie testów warunków skrajnych jako scenariuszy uruchamiających awaryjny plan płynnościowy.

Polityka utrzymania rezerwy płynności.

1) W celu utrzymywania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniu na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów nieobciążonych lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank **jako źródło środków płynnych.**
2) W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:
   a) sprzedaż wysokopłynnych aktywów lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami (aktywa nieobciążone);
   b) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
   - wykorzystania przyznanych linii kredytowych;
   - sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów;
   - pozyskania niezabezpieczonego finansowania z Banku Zrzeszającego;
   - pozyskania pożyczki płynnościowej ze Spółdzielni;
   - przyrostu depozytów.

Do aktywów, o których mowa w ust.2 pkt 1 mogą być zaliczane aktywa, które spełniają wszystkie z wymienionych warunków:

1) brak obciążeń;
2) wysoka jakość kredytowa;
3) łatwa zbywalność;
4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków;
5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.

Bank utrzymuje aktywa nieobciążone (liczone według wartości bilansowej) na poziomie równym lub wyższym od wyznaczonego, przy czym:

1) podstawowa część bufora płynności odpowiada zabezpieczeniu sytuacji kryzysowej utrzymującej się do 7 dni;
2) uzupełniająca część bufora płynności odpowiada zabezpieczeniu sytuacji kryzysowej utrzymującej się od 7 do 30 dni.

XX. Ujawnienia dotyczące aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń

Formularz A – Aktywa

		Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
		010	040	060	090
010	**Aktywa instytucji zgłaszającej**	0,00		196 680 123	
030	Instrumenty kapitałowe			1 935 562	
040	Dłużne papiery wartościowe[8]			0,00	
120	Inne aktywa[9]			0,00	

Formularz B – Zabezpieczenia otrzymane

		Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia
		010	040
130	**Zabezpieczenia otrzymane przez instytucję zgłaszającą**		
150	Instrumenty kapitałowe		
160	Dłużne papiery wartościowe		
230	Inne zabezpieczenia otrzymane		
240	**Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obligacje zabezpieczone lub papiery typu ABS**		

Formularz C – Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania

		Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych	Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS
		010	030
010	**Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych**		

D – Informacje o istotności obciążeń jeśli uznano za istotne

[8] np. obligacje SP zastawione jako zabezpieczenie kredytu zaciągniętego przez Bank

[9] np. portfel kredytowy, na którym została ustanowiona cesja wierzytelności na zabezpieczenie kredytu rewolwingowego z SGB-Banku

XXI. System kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku i jest dostosowany do charakteru i profilu ryzyka i skali działalności Banku.

Zarząd Banku w ramach trzech linii obrony, odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem, powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Komórki pierwszej linii obrony odpowiedzialne są za projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.

Na drugą linię obrony składa się zarządzanie przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach i komórkach organizacyjnych niezależne od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie. Druga linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych, przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych, ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych, matryce funkcji kontroli, prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz raportowanie o tych nieprawidłowościach.

Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB. Audyt wewnętrzny odpowiedzialny jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

Celem systemu kontroli wewnętrznej Banku jest wspomaganie zarządzania Bankiem, realizacja wyznaczonych celów, w tym usprawnianie realizacji zadań Banku oraz zapewnienie bezpieczeństwa i stabilnego jego funkcjonowania, przyczyniające się w szczególności do zapewnienia:

1. skuteczności i efektywności działania Banku,
2. wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
3. przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
4. zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej w Banku wyodrębniona jest:

1. funkcja kontroli, na którą składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli,
2. komórka do spraw zgodności, której zadaniem jest identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami zewnętrznymi, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie.
3. niezależna komórka audytu wewnętrznego – komórka Spółdzielni wykonująca zadania związane z przeprowadzaniem audytu w Systemie Ochrony.

Na wszystkich poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej stosowane są odpowiednie mechanizmy kontrolne lub niezależne monitorowanie ich przestrzegania.

Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące procesy, czynności, w codzienną działalność operacyjną Banku. Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań w poszczególnych etapach tego procesu.

W Banku zapewniona jest niezależność monitorowania pionowego poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz poziomego poprzez rozdzielenie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii. Za monitorowanie odpowiednio: poziome (weryfikacja bieżąca, testowanie) w ramach danej linii odpowiedzialni są wyznaczeni pracownicy, w tym kierownicy jednostek/komórek organizacyjnych. Za monitorowanie (tj. weryfikacja pionowa oraz testowanie pionowe) pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony odpowiedzialne są stanowiska i komórki drugiej linii obrony. Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmuje weryfikację bieżącą i testowanie w ramach monitorowania pionowego i poziomego z uwzględnieniem:

- celów systemu kontroli wewnętrznej,
- złożoności procesów, w tym zwłaszcza procesów istotnych,
- liczby, rodzaju i stopnia złożoności mechanizmów kontrolnych,
- ryzyka zaistnienia nieprawidłowości,
- zasobów poszczególnych linii obrony, w tym kwalifikacji, doświadczenia i umiejętności pracowników tych linii,
- zasady proporcjonalności.

Podstawowym narzędziem do operacyjnego zarządzania systemem kontroli w Banku jest matryca funkcji kontroli, w której powiązano cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej i wyodrębnione w ich ramach cele szczegółowe z procesami istotnymi wraz z wpisanymi w te procesy kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem tych mechanizmów.

Bank określił kategorie nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, biorąc pod uwagę ich negatywny wpływ na zapewnienie osiągania określonych celów systemu kontroli wewnętrznej. Nadanie odpowiedniej kategorii nieprawidłowości stwierdzonej, w ramach niezależnego monitorowania, polega na oszacowaniu poziomu ryzyka związanego z tą nieprawidłowością. W Banku prowadzony jest rejestr wszystkich nieprawidłowości znaczących i krytycznych. Wykryte w ramach pierwszej linii obrony nieprawidłowości znaczące lub krytyczne, są niezwłocznie raportowane do komórki ds. zgodności, a w przypadku nieprawidłowości krytycznych również do Zarządu Banku oraz komórki audytu wewnętrznego. Stwierdzone w ramach drugiej linii obrony nieprawidłowości znaczące lub

krytyczne, są niezwłocznie raportowane do Zarządu Banku i Rady Nadzorczej, a w przypadku nieprawidłowości krytycznych również do komórki audytu wewnętrznego.

Zarząd i Rada Nadzorcza otrzymuje w okresach półrocznych informacje o wynikach testowania pionowego i poziomego przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych z uwzględnieniem m.in. zestawienia wykrytych nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz informacji dotyczących efektów działań podjętych w celu usunięcia tych nieprawidłowości.

Zgodnie z Umową Systemu Ochrony komórka audytu wewnętrznego przygotowuje syntetyczną informację o najistotniejszych nieprawidłowościach, stwierdzanych w trakcie audytów wewnętrznych i w okresach półrocznych przekazuje do Banku. Bank wykorzystuje ww. informacje w celu poprawy jakości wykonywanych usług i obniżenia poziomu ryzyka prowadzonej działalności.

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu wewnętrznego. Dokonując oceny, Rada Nadzorczej bierze pod uwagę informacje przekazane przez Zarząd o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności ze szczególnym uwzględnieniem:

- adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnieniu osiągania każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
- skali i charakterze nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym o podjętych środkach naprawczych i dyscyplinujących,
- zapewnienia niezależności komórce do spraw zgodności,
- zapewnienia środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania przez pracowników komórki ds. zgodności oraz do systematycznego podnoszenia kwalifikacji oraz zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników tej komórki.

Informacje przygotowały:
- Komórka finansowo - księgowa i sprawozdawczości
- Komórka analiz i ryzyk bankowych
- Stanowisko ds. wierzytelności trudnych i ryzyka kredytowego
- Stanowisko organizacyjno-administracyjne
- Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grębocinie

Magdalena Jabłońska – Prezes Zarządu

Małgorzata Piotrowicz – Wiceprezes Zarządu

Lidia Jabłońska – Członek Zarządu

Grębocin, dnia 10.06.2019r.

Bank Spółdzielczy w Grębocinie
Spółdzielcza Grupa Bankowa

Załącznik nr 1

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grębocinie oświadcza, że ustalenia opisane w Informacji w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Grębocinie dają pewność, że stosowane w Banku systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grębocinie

Magdalena Jabłońska – Prezes Zarządu .....

Małgorzata Piotrowicz – Wiceprezes Zarządu.....

Lidia Jabłońska – Członek Zarządu .....

Bank Spółdzielczy w Grębocinie
Spółdzielcza Grupa Bankowa

Załącznik nr 2

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grębocinie oświadcza, że obowiązujący w Banku system zarządzania ryzykiem dostosowany jest do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

Obraz zarządzania ryzykiem stanowi zamieszczony poniżej Raport z ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi wg stanu na 31 grudnia 2018r.

Nazwa limitu	*Wysokość limitu*	*Wartość zrealizowana*	*Stopień realizacji*
Ryzyko kredytowe			
Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym (wartość bilansowa brutto)	Max 6,00%	3,77%	62,83%
Pokrycie rezerwami celowymi i odpisami na odsetki należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych (wartość bilansowa brutto)	Min. 33%	73,78%	44,73%
Udział portfela kredytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania	Max 80%	56,71%	70,89%
Udział łącznej kwoty dużych ekspozycji kredytowych w uznanym kapitale	Max 190%	127,18%	66,94%
Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu kredytowym (wartość nominalna kapitału + wartość nominalna udzielonego zobowiązania pozabilansowego)	Max 85%	60,74%	71,46%
Udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem (wartość nominalna kapitału + wartość nominalna udzielonego zobowiązania pozabilansowego)	Max 7%	4,07%	58,14%
Udział detalicznych ekspozycji kredytowych w portfelu kredytowym (wartość nominalna kapitału + wartość nominalna udzielonego zobowiązania pozabilansowego)	Max 5,50%	3,69%	67,09%
Udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem (wartość nominalna kapitału + wartość nominalna udzielonego zobowiązania pozabilansowego)	Max 3%	0,36%	12,00%

Ilość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu)	----	8 szt.	----
Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie ostatnich 6 m-cy)	----	2 265 tys. zł	----
Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie ostatnich 6 m-cy) w relacji do średniej wartości portfela kredytowego obliczonej wg stanów z końca miesięcy analizowanego okresu	----	1,75%	----
Obciążenie funduszy własnych banku łącznym wynikiem wewnętrznych testów warunków skrajnych z ryzyka kredytowego, EKZH, koncentracji oraz DEK	Max. 40 %	21,32%	53,30%
Ryzyko operacyjne			
	Wysokość limitu	***Wartość zrealizowana***	***Stopień realizacji***
Oszustwa wewnętrzne	29 tys. zł	0	-
Oszustwa zewnętrzne	230 tys. zł	0	-
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	15 tys. zł	0	-
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	70 tys. zł	22 tys. zł	31,43 %
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	76 tys. zł	0	-
Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów	50 tys. zł	1 tys. zł	2,00 %
Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	180 tys. zł	0	-
Ryzyko walutowe			
Udział całkowitej pozycji walutowej w funduszach własnych	Max 2%	0,61%	30,50%
Ryzyko płynności			
Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M2/M3	-----	0	X
Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M4	-----	0	X
Wskaźnik LCR	Min. 80%	294 %	27,21 %
Udział depozytów powiększonych o fundusze własne w kredytach powiększonych o majątek trwały	Min. 110 %	161,6 %	68,07 %

Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie do 1 roku	-----	0	X
Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie powyżej 1 roku	-----	0	X
Ilość przekroczeń limitu luki płynności skumulowanej (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych)	-----	0	X
Ryzyko stopy procentowej			
Udział pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku w sumie bilansowej	Max 2%	0,00 %	-
Iloraz aktywów **wrażliwych** o oprocentowaniu uzależnionym od stawek własnych Banku w pasywach **wrażliwych** o oprocentowaniu uzależnionym od stawek własnych Banku[1]	1	0,35	35,00 %
Ryzyko kapitałowe			
Łączny współczynnik kapitałowy	Min. 13,875 %	24,20 %	57,33 %
Współczynnik kapitału Tier I	Min. 10,875 %	24,20 %	44,94 %
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	Min. 9,375 %	24,20 %	38,74 %
Udział kapitału wewnętrznego w funduszach własnych	Max. 81 %	44,53 %	54,98 %
Wskaźnik dźwigni finansowej	Min. 5 %	12,39 %	40,36 %

Żadne z powyższych wskaźników nie zostały przekroczone, Bank działa w ramach ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko.

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grębocinie

Magdalena Jabłońska – Prezes Zarządu .....

Małgorzata Piotrowicz – Wiceprezes Zarządu.....

Lidia Jabłońska – Członek Zarządu .....

[1] Nie ma charakteru limitu, jest to sytuacja pożądana.